

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
NILSA WAHLA
od 7. travnja 2016.¹

Predmet C-102/15

**Gazdasági Versenyhivatal
protiv
Siemens Aktiengesellschaft Österreich**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Fővárosi Ítéltábla (Regionalni žalbeni sud u Budimpešti, Mađarska))

„Sudska suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 1. stavak 1. – Područje primjene – Pojam ‚građanske i trgovačke stvari‘ – Članak 5. točka 3. – Nadležnost za razmatranje i odlučivanje u stvarima koje se odnose na štetnu radnju, delikt ili kvazi-delikt – Tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa koja se temelji na stjecanju bez osnove“

1. Ovaj se predmet odnosi na pitanje jesu li tužbe za povrat neosnovano plaćenih iznosa koje se temelje na stjecanju bez osnove obuhvaćene područjem nadležnosti iz Uredbe (EZ) br. 44/2001² koje se odnosi na „štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte“ (skupnog naziva, u daljnjem tekstu: izvanugovorna odgovornost).
2. Još važnije, Sudu pruža priliku da pojašni područje primjene Uredbe br. 44/2001.
3. U ovom ću mišljenju iznijeti zašto se spor poput onog iz glavnog postupka, koji u cijelosti proizlazi iz izricanja novčane kazne zbog povrede nacionalnih pravila o tržišnom natjecanju, ne odnosi na „građanske i trgovačke stvari“ na koje se Uredba br. 44/2001 primjenjuje. Umjesto toga, odnosi se na „administrativne stvari“ koje, sukladno članku 1. stavku 1. te uredbe, nisu obuhvaćene tom uredbom.
4. Iz nejasnih razloga, sud koji je uputio zahtjev nije postavio pitanje o tome spada li spor koji je pred njim pokrenut u područje primjene uredbe. Jedan mogući razlog tomu, kako se pokazalo na raspravi, mogao bi biti taj da, u skladu s mađarskim pravom, takve vrste tužbi jasno predstavljaju građanske stvari.
5. Osim toga, radi cjelovitosti, objasniti ću i zašto se tužbe za povrat neosnovano plaćenih iznosa u potpunosti razlikuju od tužbi koji se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte. To me navodi na zaključak da članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001, kojom je dodijeljena posebna nadležnost razmatranja stvari koje se odnose na štetne radnje, delikte i kvazi-delikte, i odlučivanja u istima, ne dopušta pokretanje postupaka u pogledu takvih zahtjeva u državi članici u kojoj tuženik nema domicil.

1 – Izvorni jezik: engleski

2 – Uredba Vijeća od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).

I – Pravni okvir

A – Uredba br. 44/2001

6. U skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1. („Područje primjene”), Uredba br. 44/2001 primjenjuje se „na građanske i trgovačke stvari bez obzira na prirodu suda. Ne obuhvaća fiskalne, carinske ili administrativne stvari.”

7. U članku 2. stavku 1. Uredbe br. 44/2001, koji se nalazi u poglavlju II. Uredbe br. 44/2001 („Nadležnost”), odnosno, preciznije, u njegovu odjeljku 1. („Opće odredbe”), predviđeno je da se, „[u]z poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi [...] pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo”.

8. Odjeljak 2. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 sadržava pravila o „posebnoj nadležnosti”, uključujući članak 5.

9. U skladu s člankom 5. točkom 1., osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena „u stvarima koj[e] se odnose na ugovore, pred sudom u mjestu u kojemu treba biti izvršena obveza”.

10. U skladu s člankom 5. točkom 3. Uredbe br. 44/2001, osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena „u stvarima koj[e] se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi”.

B – Mađarsko pravo

11. U skladu s člankom 301. stavkom 1. mađarskog Građanskog zakonika³, ako se radi o novčanom dugu te ako nije drukčije predviđeno, dužnik je obvezan platiti zateznu kamatu po osnovnoj stopi Mađarske središnje banke koja je važila na zadnji dan koji je prethodio kalendarskom polugodištu u kojem je došlo do kašnjenja, čak i ako za odnosni dug nije predviđeno plaćanje kamate. Obveza plaćanja kamate nastaje čak i ako dužnik opravda kašnjenje.

12. U članku 361. stavku 1. Građanskog zakonika navodi se da osoba koja na štetu treće strane stekne gospodarsku korist na koju zakonski nema pravo mora tu korist vratiti.

13. U skladu s člankom 83. stavkom 5. Zakona br. LVII iz 1996. o zabrani nepoštenih tržišnih praksi i ograničenju tržišnog natjecanja⁴, verzijom koja se primjenjivala u vrijeme nastanka činjeničnog stanja, ako odluka Versenytanács (Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja; tijelo koje je sastavni dio Gazdasági Versenyhivatal (Mađarsko tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja; u daljnjem tekstu: tijelo)) povređuje pravno pravilo te ako, posljedično, stranka ima pravo na povrat novčane kazne, na iznos koji se treba vratiti mora se platiti zatezna kamata po stopi koja je dvostruko veća od važeće osnovne stope središnje banke.

3 — A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

4 — A tisztességtelen piaci magatartás és a versenycorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény (u daljnjem tekstu: Zakon br. LVII iz 1996.)

II – Činjenično stanje, postupak i prethodna pitanja

14. Tijelo je u postupku za zaštitu tržišnog natjecanja društvu Siemens Aktiengesellschaft Österreich (u daljnjem tekstu: Siemens), koje ima sjedište u Austriji, izreklo novčanu kaznu u iznosu od 159 000 000 HUF (u daljnjem tekstu: pobijana odluka). Društvo Siemens je mađarskim upravnim sudovima podnijelo tužbu protiv pobijane odluke. Budući da njegova tužba nije imala odgodni učinak, društvo Siemens je platilo novčanu kaznu.

15. Prvostupanjski upravni sud smanjio je iznos kazne na 27 300 000 HUF. Tu je presudu kasnije potvrdio drugostupanjski upravni sud.

16. Na temelju te druge presude, tijelo je 31. listopada 2008. društvu Siemens vratilo 131 700 000 HUF kao dio iznosa od 159 000 000 HUF koliko je iznosila izrečena novčana kazna te je, u skladu s člankom 83. stavkom 5. Zakona br. LVII iz 1996., također platilo društvu Siemens iznos od 52 016 230 HUF na ime kamata.

17. Tijelo je uložilo žalbu Legfelsőbb Bíróságu (Vrhovni sud, Mađarska, sada Kúria) protiv odluke drugostupanjskog upravnog suda u pogledu pravnog pitanja. Taj je sud zaključio da je izricanje novčane kazne društvu Siemens u iznosu od 159 000 000 HUF bilo ispravno. U skladu s tim, društvo Siemens je 25. studenoga 2011. platilo preostali iznos od 131 700 000 HUF novčane kazne, ali je odbilo vratiti iznos od 52 016 230 HUF.

18. Dana 12. srpnja 2013., pozivajući se na članak 361. stavak 1. Građanskog zakonika, tijelo je podnijelo tužbu protiv društva Siemens za povrat potonjeg iznosa na temelju stjecanja bez osnove (u daljnjem tekstu: predmetna tražbina), kao i za plaćanje kamate na taj iznos zbog kašnjenja.

19. Osim toga, Tijelo, na temelju članka 301. stavka 1. Građanskog zakonika, zahtijeva isplatu iznosa od 29 183 277 HUF na ime kamata zbog kašnjenja u isplati iznosa novčane kazne od 131 700 000 HUF koje je obuhvaćalo razdoblje od 2. studenoga 2008. do 24. studenoga 2011. U prilog tomu, tijelo tvrdi da je pobijana odluka proglašena zakonitom te važećom *ex tunc*, što znači da je tijelo imalo pravo na preostali iznos novčane kazne od prvog radnog dana (2. studenoga 2008.) koji je uslijedio datumu kada je taj iznos neosnovano vraćen (31. listopada 2008.).

20. Tijelo tvrdi da je stjecanje bez osnove stvar koja se odnosi na kvazi-delikt. Stoga, po njegovu mišljenju, posebno pravilo o nadležnosti iz članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 daje sudu koji je uputio zahtjev potrebnu nadležnost u glavnom postupku.

21. Prigovarajući na takvu tvrdnju, društvo Siemens ističe da se članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 ne primjenjuje na ovaj predmet jer se, prema mađarskom pravu, obveza povrata zbog stjecanja bez osnove ne temelji na nezakonitom ponašanju, već proizlazi iz nedostatka pravne osnove gospodarske koristi. U pogledu zahtjeva tijela za kamatu zbog zakašnjelog plaćanja, društvo Siemens tvrdi da kamata zbog zakašnjelog plaćanja ne predstavlja naknadu štete, jer plaćanje ne ovisi o tome je li ikakva šteta nastala.

22. Dana 12. lipnja 2014., Fővárosi Törvényszék (Općinski sud u Budimpešti, Mađarska) odlučio je prekinuti postupak zaključivši da se stjecanje bez osnove ne može smatrati izvanugovornom stvari. Prema stajalištu tog suda, kod stjecanja bez osnove nema odgovornosti niti štete, već se samo radi o gospodarskom gubitku i nedostatku pravne osnove.

23. Tijelo je protiv odluke od 12. lipnja 2014. uložilo žalbu sudu koji je uputio zahtjev, ističući da Fővárosi Törvényszék (Općinski sud u Budimpešti) jest nadležan. Sud koji je uputio zahtjev sada mora ispitati odluku o prekidu postupka zbog nenadležnosti.

24. Budući da je imao dvojbe u pogledu pravilnog tumačenja članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001, sud koji je uputio zahtjev je 2. ožujka 2015. odlučio prekinuti postupak te uputiti sljedeće prethodno pitanje:

„Smatra li se tužbom ‚u stvarima koje se odnose na kvazi-delikte‘, u skladu s člankom 5. točkom 3. [Uredbe br. 44/2001], zahtjev koji proizlazi iz povrata novčane kazne izrečene u postupku za zaštitu tržišnog natjecanja, koju je platila stranka sa sjedištem u drugoj državi članici, nakon čega joj je odobren povrat kasnije proglašen neosnovanim, koji je tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja podnijelo protiv spomenute stranke radi vraćanja kamata koje joj je ono bilo platilo u skladu s propisima o povratu?“

25. Pisana očitovanja podnijeli su društvo Siemens, tijelo, mađarska, njemačka i talijanska vlada, te Komisija. Sve su te stranke, osim talijanske vlade, iznijele usmena očitovanja na raspravi održanoj 14. siječnja 2016.

III – Analiza

26. Kako je navedeno, sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti želi doznati predstavlja li zahtjev za povrat iznosa plaćenog stranci sa sjedištem u drugoj državi članici, na temelju toga da se ta isplata kasnije pokazala neosnovanom, pitanje koje su sudovi države članice u kojoj podnositelj zahtjeva ima sjedište nadležni razmotriti u skladu s pravilom o posebnoj nadležnosti iz članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 koje se odnosi na izvanugovornu odgovornost.

27. Međutim, kako je također navedeno, Uredba br. 44/2001 ne primjenjuje se na „administrativne stvari“, sukladno njezinu članku 1. stavku 1. S obzirom na to, prije nego što odgovorim na to pitanje o meritumu, potrebno je razmotriti primjenjuje li se Uredba br. 44/2001 na predmetnu tražbinu, koja proizlazi iz novčane kazne koju je nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja izreklo u upravnom postupku zbog povrede domaćih pravila o tržišnom natjecanju.

A – Područje primjene Uredbe br. 44/2001

1. Uvodne napomene

28. Za početak treba istaknuti da je predmet Uredbe br. 44/2001 ograničen na „građanske i trgovačke stvari“. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pojmovi „građanske i trgovačke stvari“ te, s druge strane, „administrativne stvari“ predstavljaju autonomne pojmove prava Unije⁵.

29. U skladu s tim, pitanje predstavlja li glavni spor, prema mađarskom pravu, administrativnu ili građansku i trgovačku stvar nije važno za primjenu Uredbe br. 44/2001. Stoga, ni činjenica da odluka kojom je upućeno prethodno pitanje ne sadržava pitanje o području primjene Uredbe br. 44/2001, ni činjenica da se sve stranke iz prethodnog postupka slažu da je glavni spor, prema mađarskom pravu, građanska stvar, ne čine uredbu primjenjivom.

⁵ — U tom pogledu, vidjeti presude LTU, 29/76, EU:C:1976:137, t. 3., i flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 24.

30. U tom pogledu, činjenica da nije postavljeno pitanje o području primjene Uredbe br. 44/2001 ne sprječava Sud da to razmotri. Zapravo, Sud ima nekoliko mogućnosti. *Kao prvo*, Sud se može proglasiti nenadležnim kada je očito da se odredba prava Unije, koja mu je podnesena na tumačenje, ne može primijeniti⁶. *Kao drugo*, Sud podredno može odlučiti da pitanje nije dopušteno u skladu s člankom 94. točkom (c) Poslovnika Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Poslovnik)⁷. *Kao treće*, Sud bi umjesto toga mogao utvrditi da se neprimjenjivost članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 ne odnosi na nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, nego na njegov sadržaj⁸.

31. Ako bi se Sud složio sa mnom da predmet glavnog postupka ne ulazi u područje primjene Uredbe br. 44/2001, istaknuo bih da bi se time, u svakom slučaju, riješio spor iz glavnog postupka. Stoga bi se time *de facto* pružio odgovor o meritumu prethodnog pitanja. Osim toga, čini se da odluka kojom je upućeno prethodno pitanje ispunjava formalne zahtjeve iz članka 94. točaka (a) i (b) Poslovnika. S obzirom na to, te uzimajući u obzir duh suradnje koji se mora poštovati pri vođenju prethodnog postupka — suradnje koja od Suda zahtijeva da sudu koji je uputio zahtjev pruži koristan odgovor — predlažem da Sud preformulira prethodno pitanje kako bi ispitao ulazi li glavni spor u područje primjene Uredbe br. 44/2001 na glavni spor.

2. Razmatranje područja primjene Uredbe br. 44/2001

32. S obzirom na to da ne sadržava nikakvo pitanje u tom pogledu, u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje ne razmatra se spada li predmetna tražbina u područje primjene Uredbe 44/2001. Unatoč tomu, pozivajući se uglavnom na presudu Sapir i dr.⁹, tijelo, mađarska vlada i Komisija tvrde da predmetna tražbina ne predstavlja „administrativnu stvar” (mađarska vlada to naširoko objašnjava). Društvo Siemens, kao i njemačka vlada, na raspravi su se, pomalo neobično, priklonili tom stajalištu.

33. Podsjećam da je područje primjene Uredbe br. 44/2001, koje je ograničeno na „građanske i trgovačke stvari”, definirano prvenstveno pomoću elemenata koji karakteriziraju prirodu pravnog odnosa između stranaka u sporu ili predmet spora. Iako određeni sporovi između tijela javne vlasti i osobe privatnog prava mogu potpasti u područje primjene Uredbe br. 44/2001, drugačije je kada tijelo javne vlasti postupa u okviru obavljanja javnih ovlasti¹⁰. Ključno je pitanje temelji li se spor na odredbama kojima je zakonodavac javnom tijelu dodijelio vlastitu ovlast¹¹.

34. Iako mi je jasno da „privatni” sporovi koji su pokrenuti u vezi s provedbom prava tržišnog natjecanja spadaju u područje primjene Uredbe br. 44/2001¹², jednako je jasno da kazna koju je izreklo upravno tijelo pri izvršavanju regulatornih ovlasti koje su mu dodijeljene nacionalnim zakonodavstvom spada pod pojam „administrativne stvari”. Ta potonja situacija definitivno obuhvaća izricanje novčanih kazni zbog povrede nacionalnih pravila kojima se zabranjuju ograničenja tržišnog natjecanja, što, po mojemu mišljenju, predstavlja očito vršenje javnih ovlasti.

6 — U tom pogledu, vidjeti presudu Woningstichting Sint Servatius, C-567/07, EU:C:2009:593, t. 42. i 43., koja se odnosi na zahtjev za tumačenje članka 86. stavka 2. UEZ-a. Također vidjeti, po analogiji, presudu Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, t. 20. (koja se odnosi na isključivo unutarnju situaciju), i rješenje u predmetu Parva Investitionsbanka i dr., C-488/13, EU:C:2014:2191, t. 26. (koje se odnosi na tumačenje sekundarnog zakonodavstva Unije usvojenog u području sudske suradnje u građanskim stvarima).

7 — Usporediti, primjerice, rješenje o očitoj nedopuštenosti u predmetu SKP, C-433/11, EU:C:2012:702 (t. 32. do 38.), s rješenjem o očitoj nenadležnosti u predmetu Pohotovost, C-153/13, EU:C:2014:1854 (t. 22. do 25.), u pogledu istog instrumenta sekundarnog zakonodavstva Unije.

8 — U tom pogledu, vidjeti presudu Manfredi i dr., C-295/04 do C-298/04, EU:C:2006:461, t. 30.

9 — C-645/11, EU:C:2013:228

10 — Presuda Sunico i dr., C-49/12, EU:C:2013:545, t. 33. i 34.

11 — Vidjeti presudu Baten, C-271/00, EU:C:2002:656, t. 37.

12 — U tom pogledu, vidjeti, među ostalim, presude flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 28. i 29., i CDC, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 56. Međutim, u tom je predmetu nezavisni odvjetnik N. Jääskinen, iako je smatrao da se odnosni sporovi odnose na „građanske i trgovačke stvari”, također zauzeo stajalište da je primjena članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 na te sporove problematična; vidjeti mišljenje u predmetu CDC, C-352/13, EU:C:2014:2443, t. 8. do 10., 33., 39., 52. i 53.

35. Situacija iz glavnog postupka svakako nije jednostavna. Naime, predmetna tražbina ne odnosi se na plaćanje same kazne, nego na zahtjev za povrat kojim se zahtijeva (i) povrat (zatezne) kamate po stopi koja je dvostruko veća od osnovne stope središnje banke koju je tijelo prvotno platilo na temelju ishoda domaćeg postupka sudskog nadzora, (ii) plaćanje kamate zbog zakašnjelog povrata tog iznosa i (iii) plaćanje kamate zbog zakašnjele isplate osnovnog iznosa same novčane kazne.

36. Osim toga, sudska praksa Suda o tom pitanju ima kazuističku narav¹³, zbog čega je teško usvojiti opći pristup.

37. Neovisno o tome, u pogledu prethodnice Uredbi br. 44/2001, odnosno Briselske konvencije¹⁴, Sud je zaključio da je „činjenica da službenik pri naplati [...] troškova djeluje u pogledu *duga koji je nastao na temelju radnje javnog tijela* dovoljna da se za njegov spor, *neovisno o naravi koju tom postupku za tu svrhu dodjeljuje nacionalno pravo*, smatra da ne spada u područje primjene Briselske konvencije”¹⁵.

38. Po mojemu mišljenju, bit zaključka iz prethodne točke vrijedi i danas: dugovi koji nastanu na temelju radnje javnog tijela — odnosno, izvršavanja javne ovlasti — ne spadaju u područje primjene Uredbe br. 44/2001. U skladu s tim, gledano iz perspektive dotičnog predmeta, analiza glavnog postupka koji je tijelo pokrenulo i pravila koja se na isti primjenjuju navodi me na zaključak da predmetna tražbina i druge tražbine, koje sve proizlaze iz novčane kazne koju je tijelo izreklo, ne predstavljaju „građanske i trgovačke stvari”:

39. U ovom predmetu, smanjenje novčane kaznu koju je tijelo izreklo, automatski je, na temelju mađarskog zakonodavstva kojim su uređeni učinci odluka koje tijelo donese, odnosno članka 83. stavka 5. Zakona br. LVII iz 1996., rezultiralo predmetnom tražbinom. Točnije, predmetna tražbina predstavlja kombinaciju nekoliko značajki specifičnih za mađarsko pravo, konkretno da (i) tužba za sudski nadzor pobijane odluke nije odgodila primjenu potonje; (ii) tijelo je, nakon postupka pred drugostupanjskim upravnim sudom, bilo obvezno, na temelju navedene odredbe, platiti kamate društvu Siemens na vraćeni iznos novčane kazne po dvostruko većoj stopi od one koju je predviđala središnja banka; te da je (iii) odluka Kúrije (Vrhovni sud) djelovala *ex tunc*. Doista, čini mi se da će svaki put kada upravni sudovi ukinu ili umanje novčanu kaznu koju izrekne tijelo, a potom se ista potvrdi, kombinacija navedenih elemenata mađarskog upravnog postupka općenito imati isti rezultat: da je odnosni poduzetnik primio kamatu na temelju članka 83. stavka 5. Zakona br. LVII iz 1996. čiji povrat tijelo traži. Stoga se čini da je taj rezultat sastavni dio nadzora upravne odluke u mađarskom pravu. Činjenica da je tijelo protiv društva Siemens postupak pokrenulo pred mađarskim građanskim sudovima ne utječe na činjenicu da spor između stranaka ima javnopravno porijeklo.

40. Da pojasnim svoj stav, jednostavniji primjer čini se prikladnim: da se spor iz glavnog postupka odnosio samo na zahtjev tijela, naveden u gornjoj točki 19., za isplatu kamata zbog toga što je društvo Siemens zakasnilo s plaćanjem osnovnog iznosa novčane kazne, sumnjam da bi dotični slučaj predstavljao toliki problem. Takav bi se zahtjev nedvojbeno temeljio na izvršavanju javne ovlasti. Stoga, iako predmetna tražbina čini prilično složenu tražbinu za povrat neosnovano plaćenih iznosa, ostaje činjenica da, baš kao i ostali zahtjevi tijela iz glavnog spora, u cijelosti proizlazi iz upravne kazne koju je tijelo izreklo društvu Siemens.

13 — Glede predmeta za koje sud nije smatrao da spadaju u pojam „građanska i trgovačka stvar”, vidjeti, među ostalim, presude LTU, 29/76, EU:C:1976:137 (naplata dospjelih naknada za korištenje usluga i opreme Eurocontrola); Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291 (naplata troškova povezanih s uklanjanjem olupine); i Lechouritou i dr., C-292/05, EU:C:2007:102 (zahtjevi da Njemačka plati odštetu zbog djela počinjenih tijekom okupacije Grčke od strane oružanih snaga Trećeg Reicha). Glede predmeta za koje je sud smatrao da spadaju u taj pojam, vidjeti, među ostalim, presude Sonntag, C-172/91, EU:C:1993:144 (zahtjev za naknadu štete protiv učitelja iz javne škole zbog nemara tijekom izleta koji je za posljedicu imao smrt učenika); Henkel, C-167/00, EU:C:2002:555 (spor koji je pokrenula organizacija za zaštitu potrošača kako bi se trgovca spriječilo da koristi nepoštene uvjete u potrošačkim ugovorima); Baten, C-271/00, EU:C:2002:656 (subrogacija tražbina za uzdržavanje u pogledu bivšeg bračnog druga i djeteta); kao i odluke navedene u točkama 44. i 45. u nastavku.

14 — Konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [neslužbeni prijevod] (SL 1978., L 304, str. 36.)

15 — Presuda Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291, t. 15. Moje isticanje

41. Međutim, uz potporu mađarske vlade glede tog pitanja, tijelo tvrdi da je uzalud pokušalo — vjerojatno nakon što je Kúria (Vrhovni sud) potvrdila pobijanu odluku — svoj zahtjev za povrat kamata plaćenih na temelju članka 83(5) Zakona br. LVII iz 1996. ostvariti putem upravnog postupka pred közigazgatási és munkaügyi bírósággom (upravni i radnopravni sud, Mađarska). To je navodno odbijeno iz razloga što predmetna tražbina nije proizlazila izravno iz pobijane odluke te stoga nije bila ovršna. Društvo Siemens potvrđuje taj opis događaja. Stoga, tijelo tvrdi da svoju tražbinu ne može naplatiti upravnim putem.

42. Osim činjenice da tih navoda nema u odluci kojom je upućeno prethodno pitanje te da, stoga, nisu potvrđeni, odmah na početku bih istaknuo da je odbijanje provedbe pobijane odluke u pogledu predmetne tražbine razumljivo. Naime, u vrijeme donošenja određene odluke kojom se izriče novčana kazna nije sigurno hoće li biti osporena te, ako bude, hoće li je upravni sudovi ukinuti, a još je manje sigurno hoće li biti potvrđena u žalbenom postupku. Drugim riječima, budući da je društvo Siemens u cijelosti platilo novčanu kaznu, pobijana odluka je provedena sukladno njezinim odredbama. Ipak, smatram da ta tvrdnja podupire moje stajalište: tijelo obično ima iznimne ovlasti provedbe u usporedbi s pravilima koja se primjenjuju na odnose između osoba uređenih privatnim pravom. Činjenica da ta ovlast, u ovom slučaju, nije obuhvatila predmetnu tražbinu nije relevantna, jednako kao što ni određivanje suda koji je prema mađarskom pravu nadležan za razmatranje predmetne tražbine nije odlučujuće za primjenu Uredbe br. 44/2001. U biti, za potrebe provedbe, pristup koji tijelo predlaže samo bi doveo do izricanja simboličnih (upravnih) novčanih kazni koje bi pratile drakonske (građanske i trgovačke) kamatne stope.

43. Osim toga, nije me uvjerio argument koji je iznijela mađarska vlada da je Kúria (Vrhovni sud) navodno zaključila da „sudski nadzor nije faza upravnog postupka, nije njegovo proširenje, nego je neovisan o istom, ne samo na organizacijskoj, nego i na postupovnoj razini” te da su „ta dva postupka međusobno zasebna te da upravni postupak završava konačnom odlukom”¹⁶. Pored činjenice da je odluka konačna samo ako nije ukinuta tijekom sudskog nadzora, način na koji se postupak klasificira na nacionalnoj razini nema utjecaja na područje primjene Uredbe br. 44/2001. Uredba se ne može tumačiti samo s obzirom na podjelu nadležnosti između različitih vrsta sudova koji postoje u određenim državama članicama¹⁷. U biti, iskreno govoreći, u pravnim sustavima nekoliko država članica uopće ne postoji podjela između sustava građanskih i sustava upravnih sudova¹⁸.

44. Ovdje bih također istaknuo da nekoliko elemenata koje su iznijela nadležna tijela podupire moje stajalište. *Kao prvo*, predmetna tražbina nije posljedica zasebne i samostalne obveze koja je preuzeta neovisno o predmetnoj novčanoj kazni¹⁹. *Kao drugo*, novčana kazna iz koje predmetna tražbina proizlazi ne odražava tipičnu „građansku i trgovačku stvar” u smislu Uredbe br. 44/2001 — upravo suprotno²⁰. *Kao treće*, te ključno, iznos iz predmetne tražbine društvu Siemens nije pogreškom plaćen. Ta isplata nije bila rezultat jednostavne pogreške tijela kakvu je bilo koja privatna stranka mogla počinuti (što je opće poznato kao zahtjev *condictio indebiti*). Naprotiv, predmetna tražbina je nastala isključivo i jednostavno zbog provedbe zakona primjenjivog na upravni postupak koji je predmet glavnog postupka²¹.

16 — Kfv. br. II. 37. 671/2014/12., odluka od 12. studenoga 2014.

17 — Vidjeti, po analogiji, presudu Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291, t. 14.

18 — To je, među ostalim, slučaj u Danskoj, Irskoj i Ujedinjenoj Kraljevini

19 — Vidjeti presudu Préservatrice Foncière Tiard, C-266/01, EU:C:2003:282, t. 29. do 34., koja se odnosi na jamstvo za plaćanje carinskih davanja koje je francusko osiguravajuće društvo dalo *vis-à-vis* Nizozemske.

20 — Vidjeti presude Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, t. 41., koja se odnosi na novčanu kaznu koju je njemački sud izrekao u vezi s povredom patenta i, obratno, Bohez, C-4/14, EU:C:2015:563, t. 40, koja se tiče novčane kazne koju je sud izrekao kako bi osigurao poštovanje prava na susrete i druženja s djecom.

21 — Vidjeti presudu Sapir i dr., C-645/11, EU:C:2013:228, t. 37., koja se odnosi na zahtjev za povrat iznosa (*condictio indebiti*) koji je savezna zemlja Berlin pogrešno uplatila u okviru upravnog postupka koji je imao cilj pružanja oštete zbog gubitka nekretnina tijekom nacističkog režima.

45. Naposljetku, predmet Sunico i dr., koji se odnosio na slučaj navodne prijevare tipa „vrtuljak” u području poreza na dodanu vrijednost (PDV), ne utječe na moje stajalište. Ustvari, čini se da je Sud u tom predmetu velik naglasak stavio na nacionalno pravo zaključivši da se uredba primjenjuje. Međutim, ne smije se zanemariti da se pravna osnova zahtjeva tijela Ujedinjene Kraljevine nije temeljila na zakonodavstvu iz područja PDV-a, nego na navodnoj izvanugovornoj odgovornosti društva (koja je imala oblik „protupravnog udruživanja s ciljem prijevare” („*tortious conspiracy to defraud*”)), iz koje je nastala moguća obveza plaćanja naknade štete. Osim toga, između društva Sunico i tijela Ujedinjene Kraljevine nije postojao nikakav odnos, jer to društvo nije bilo obvezno plaćati PDV u Ujedinjenoj Kraljevini²².

46. Iz gore navedenog slijedi da spor radi naplate predmetne tražbine iz glavnog postupka predstavlja administrativnu stvar koja, u skladu s člankom 1. stavkom 1. Uredbe br. 44/2001, ne spada u područje primjene te uredbe. Posljedično, Sud bi na prethodno pitanje trebao odgovoriti na način da tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove koje proizlazi iz vraćenog iznosa kazne izrečene u postupku za zaštitu tržišnog natjecanja, poput onog iz glavnog postupka, ne predstavlja „građansku i trgovačku stvar” u smislu članka 1. Uredbe br. 44/2001.

47. Međutim, ako bi Sud zaključio da se glavni spor odnosi na „građansku i trgovačku stvar”, u nastavku ću objasniti zašto, u svakom slučaju, ne smatram da članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 daje sudu koji je uputio zahtjev posebnu nadležnost da odluči o meritumu glavnog spora.

B – *Meritum*

1. Uvodne napomene

48. Dotični predmet daje Sudu priliku da pruži prijeko potrebno opće pojašnjenje međuodnosa između članka 2. stavka 1., članka 5. točke 1. i članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001. Svoju ću analizu započeti podsjećanjem na temeljna načela primjenjiva na ovo pitanje.

49. Uredbom br. 44/2001 pravila o nadležnosti nastoje se učiniti i izuzetno predvidljivima i utemeljenima na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika. Nadležnost na tom temelju mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica (isključiva nadležnost) — primjerice, u postupku koji se odnosi na stvarna prava na nekretnini. Nadalje, osim domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove za utvrđivanje nadležnosti, utemeljene na bliskoj vezi između suda i postupka ili radi olakšavanja dobrog sudovanja (posebna nadležnost) — primjerice, sudovi mjesta izvršenja ugovorne obveze²³.

50. Ipak, to ne mijenja činjenicu da se Uredba br. 44/2001 temelji na ideji da se postupak treba pokrenuti u mjestu domicila tuženika.

51. Stoga nije iznenađujuće da je Sud zaključio da se sustav općih pravila o dodjeli nadležnosti iz poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 temelji na općem pravilu iz članka 2. stavka 1. da osobe s domicilom u državi članici mogu biti tužene pred sudovima te države, neovisno o državljanstvu stranaka. U odjeljku 2. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001, određena posebna pravila o nadležnosti, kao što su ona iz članka 5. te uredbe, predviđena su samo kao iznimka od tog temeljnog načela dodjele nadležnosti sudovima u mjestu domicila tuženika²⁴.

22 — Presuda Sunico i dr., C-49/12, EU:C:2013:545, t. 13. i 36. do 38.

23 — Vidjeti uvodne izjave 11. i 12. Uredbe br. 44/2001.

24 — Presuda ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, t. 30. i navedena sudska praksa

52. Pravilima o posebnoj nadležnosti, koja dopunjavaju opće pravilo iz članka 2. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, treba se dati njihovo pravo značenje, koje će se utvrditi s obzirom na njihovu svrhu i tekst te sustav i predmet te uredbe, umjesto da ih se tumači na način koji će ih lišiti njihove učinkovitosti²⁵. Međutim, svejedno ostaje činjenica da se moraju usko tumačiti u vezi s općim pravilom te, u svakom slučaju, ne na način da budu obuhvaćeni slučajevi koji nisu izričito predviđeni uredbom²⁶. Primjerice, Sud je zaključio da se tužba za naknadu štete koja proizlazi iz navodne izvanugovorne odgovornosti tuženika (*culpa in contrahendo*) ne može temeljiti na članku 5. stavku 1. Briselske konvencije nego se, ako je moguće, mora temeljiti na njezinu članku 5. stavku 3.²⁷ Odgovor na prethodno pitanje mora se dati na temelju ovih općih razmatranja.

53. Taj odgovor nije u potpunosti nedvojbena. U tekstu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 ne spominju se pojmovi „povrat neosnovano plaćenih iznosa” ili „stjecanje bez osnove” u vezi s pojmovima „štetna radnja, delikt ili kvazi-delikt”, niti je izričito naznačeno da tužba za povrat na tom temelju spada u njezino područje primjene. Jasne razlike između stajališta stranaka koje su Sudu podnijele očitovanja u ovom postupku također svjedoče o toj nesigurnosti: društvo Siemens, njemačka i talijanska vlada smatraju da tužba za naplatu predmetne tražbine ne spada u područje primjene članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001. Tijelo, mađarska vlada i Komisija zauzimaju suprotno stajalište.

54. Međutim, moje stajalište o tom pitanju je jasno: zahtjevi za povrat u neosnovano plaćenih iznosa koji se temelje na stjecanju bez osnove ne spadaju u područje primjene članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001.

2. Je li povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove „stvar koja se odnosi na štetnu radnju, delikt ili kvazi-delikt”?

55. Da bi se određena stvar mogla klasificirati kao izvanugovorna u smislu članka 5. točke 3. Uredbe 44/2001, ustaljena sudska praksa²⁸ zahtijeva da dva uvjeta budu ispunjena: *kao prvo*, odnosni se zahtjev mora temeljiti na odgovornosti tuženika te, *kao drugo*, ne smije se odnositi na „izvanugovorne stvari” u smislu članka 5. točke 1. podtočke (a) te uredbe.

56. Neovisno o činjenici da je društvo Siemens, prema očitovanjima tijela, kažnjeno zbog sudjelovanja u sporazumu protivnom tržišnom natjecanju, nesporno je da se glavni spor ne odnosi na ugovor. To je nedvojbeno točno, jer se glavni spor odnosi na tražbinu za povrat na temelju stjecanja bez osnove društva Siemens na štetu tijela, bez ugovorne osnove.

57. Stoga, pitanje na koje se treba odgovoriti je želi li se zahtjevom dokazati odgovornost društva Siemens.

58. To nije slučaj.

59. *Kao prvo*, podsjetio bih da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pravilo posebne nadležnosti predviđeno u članku 5. točki 3. Uredbe temelji na postojanju posebno bliske veze između spora i sudova mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi, koja opravdava dodjeljivanje nadležnosti tim sudovima radi dobrog sudovanja i ekonomičnosti postupka. U stvarima koje se odnose na štetne radnje, delikte i kvazi-delikte sud mjesta gdje se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi obično je najprikladniji za odlučivanje, osobito iz razloga blizine spora i lakog izvođenja dokaza. Izraz „mjesto u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi” koji

25 — Vidjeti, po analogiji, mišljenje nezavisnog odvjetnika F. Jacobsa u predmetu Henkel, C-167/00, EU:C:2002:171, t. 33., te, u tom pogledu, presudu Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, t. 31.

26 — Presuda ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, t. 31. i 32. te navedena sudska praksa

27 — Presuda Tacconi, C-334/00, EU:C:2002:499, t. 26. i 27.

28 — Vidjeti, među mnogima, presude Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, t. 17., i Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 44. i navedenu sudska praksu.

se spominje u članku 5. točki 3. Uredbe br. 44/2001 odnosi se kako na mjesto gdje je nastala šteta tako i na mjesto uzročnog događaja koji je doveo do nastanka štete, tako da bi tuženik mogao biti tužen, prema izboru tužitelja, pred sudom jednog ili drugog od navedenih mjesta²⁹. Osim toga, izvanugovorna odgovornost može postojati samo ako se dokaže uzročno-posljedična veza između štete i događaja u kojem je ta šteta nastala³⁰.

60. Iz toga slijedi da pravilo o posebnoj nadležnosti iz članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 zahtijeva nastanak „štetnog događaja” koji uzrokuje „štetu” — drugim riječima, gubitak³¹.

61. Nasuprot tomu, tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa koja se temelji na stjecanju bez osnove nije osnovana na gubitku. Iako Uredba br. 44/2001 ne sadržava definicije pojmova „povrat neosnovano plaćenog iznosa” ili „stjecanje bez osnove”, opisao bih je na sljedeći način. Za razliku od tužbe koja se temelji na izvanugovornoj odgovornosti tuženika, kojom se nastoji nadoknaditi šteta ili gubitak koje je tužitelj pretrpio te za koje je tuženik navodno odgovoran zbog svoje radnje ili propusta ili drugih razloga koji mu se mogu pripisati, svrha tužbe za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove jest povrat tužitelju koristi koju je tuženik nezakonito stekao na štetu prvonavedenog (ili isplata njezine novčane protuvrijednosti). Stoga se povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove, kako u biti tvrdi njemačka vlada, prije svega odnosi na *korist koju je tuženik stekao, a ne na gubitak koji je tužitelj pretrpio*³². Stjecanje bez osnove je temelj tužbe, a povrat je način ispravljanja situacije. Stoga se ne slažem sa stajalištem prema kojem puko nedobivanje sporne tražbine predstavlja „štetni događaj” zbog kojeg nastaje gubitak³³.

62. Osim toga, iako povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove zahtijeva da stjecanje bude nezakonito, to se ne podudara s izvanugovornom odgovornosti. Osim što mora postojati gubitak i uzročno-posljedična veza s radnjom tuženika, izvanugovorna odgovornost također pretpostavlja da postoji određeni razlog da se tuženik smatra odgovornim za tužiteljev gubitak, na temelju namjere, nepažnje ili čak objektivne odgovornosti. Nasuprot tomu, povrat neopravdano stečenog iznosa nužno ne ovisi o tome jesu li stjecateljeve radnje bile besprijekorne. Na sličan način, prema pravu Unije, ako država članica davanja naplati na način koji je u suprotnosti s pravom Unije, njihov povrat ne ovisi ni o kakvoj odgovornosti te države članice³⁴. Nasuprot tomu, pravo na naknadu štete od države članice zbog njezine odgovornosti za povredu prava Unije ovisi o ispunjenju određenih dobro poznatih kriterija koje je Sud utvrdio³⁵. Iz toga slijedi da, u suprotnosti s tvrdnjama mađarske vlade u njezinim pisanim očitovanjima, činjenica da možda nije u potpunosti moguće, prema mađarskom pravu, razlikovati između nezakonitosti određenog stjecanja, s jedne strane, i gubitka, s druge, nije relevantna jer, ponavljam, nacionalno pravo nije odlučujuće pri tumačenju Uredbe br. 44/2001³⁶.

29 — Presuda CDC, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 38. do 40. i navedena sudska praksa

30 — Presuda ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, t. 34. i navedena sudska praksa

31 — Nezavisni odvjetnik C. Gulmann u svojem je mišljenju u predmetu Reichert i Kockler (C-261/90, EU:C:1992:78, str. 2169.) zaključio da „različite jezične verzije članka 5. točke 3. [Briselske konvencije] u svakom slučaju imaju dva zajednička obilježja. Jedan je da je moralo postojati ‚protupravno’ ponašanje, a drugo da je to ponašanje moralo uzrokovati ‚štetni događaj.’”

32 — Vidjeti, među ostalim, Goff & Jones, *The Law of Restitution*, 4. izdanje, 1993., London, Sweet & Maxwell, str. 16., koji tvrde da se „zahtjev za povrat neosnovano plaćenih iznosa odnosi na *korist, bogaćenje*, koje je tuženik stekao na štetu tužitelja; ne odnosi se na pretrpljene gubitke” (isticanje u izvornom tekstu). Za jednako stajalište, vidjeti Virgo, G., *The Principles of the Law of Restitution*, 3. izdanje, 2015., OUP, str. 3., prema kojem se „[p]ropisi o povratu neosnovano plaćenih iznosa odnose na pružanje opće skupine pravnih lijekova koji su povezani s provedbom propisa te koji imaju jednu zajedničku funkciju, da se tuženiku oduzme korist, a ne da tužitelju omoguće povrat pretrpljenog gubitka.” U pogledu zahtjeva za povrat novca plaćenog na temelju zakonodavstva Unije zbog nepravilnosti, takve nepravilnosti imaju za posljedicu „oduzimanje nepravilno stečene koristi obvezom plaćanja ili vraćanja dugovanih ili nepravilno stečenih iznosa”; vidjeti presudu Somvaio, C-599/13, EU:C:2014:2462, t. 35.

33 — Što je, u tom pogledu, u suprotnosti s mišljenjem nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea u predmetu Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:90, t. 86.

34 — Vidjeti, među ostalim, presudu Fantask i dr., C-188/95, EU:C:1997:580, t. 38. i navedenu sudsku praksu.

35 — Vidjeti presudu Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, t. 51.

36 — Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 (također) treba autonomno tumačiti; vidjeti, među ostalim, presudu Holterman Ferho Exploitatie i dr., C-47/14, EU:C:2015:574, t. 74. i navedenu sudsku praksu. Za drukčije stajalište, vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea u predmetu Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:90, t. 85.

63. Iako se od Suda u predmetu Sapir i dr.³⁷, koji se također odnosio na pitanje povrata neosnovano plaćenih iznosa, nije tražilo da protumači članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001, druge presude Suda pružaju određenu potporu mojemu stajalištu.

64. U predmetu Kalfelis³⁸, Sud je, među ostalim, bio upitan „dodjeljuje li članak 5. stavak 3. [Briselske konvencije], u pogledu spora koji se odnosi na štetnu radnju i ugovor *te stjecanje bez osnove*, supsidijarnu nadležnost na temelju činjenične veze čak i u pogledu dijela spora koji se ne odnosi na štetnu radnju” (moje isticanje), na što je Sud odgovorio da „sud koji je prema članku 5. stavku 3. nadležan za spor u dijelu u kojem se odnosi na štetnu radnju ili delikt, nije nadležan u dijelu u kojem se isti na to ne odnosi”. Istina, Sud nije naveo smatra li da stjecanje bez osnove predstavlja štetnu radnju, delikt ili kvazi-delikt: samo je isključio mogućnost da bi se članak 5. točka 3. mogla odnositi na spor koji se ne temelji na izvanugovornoj odgovornosti³⁹. Međutim, presuda govori o postojanju shvaćanja suštinskih razlika između različitih vrsta pravnih odnosa.

65. Osim toga, Sud je u presudi Reichert i Kockler II zaključio da člankom 5. točkom 3. Briselske konvencije nije bila predviđena posebna nadležnost za posebnu vrstu tužbe kvazi-restitucijske naravi prema francuskom stečajnom pravu (*actio pauliana*). Svrha te tužbe nije da se dužniku naloži da vjerovniku nadoknadi štetu koju mu je prouzročio prijevarnim ponašanjem, nego da se ponište pravne radnje koje je dužnik, kako u odnosu na vjerovnika, poduzeo i prema trećim stranama⁴⁰.

66. Stoga se ne slažem sa stajalištem nezavisnog odvjetnika M. Darmona kada je u kasnijem predmetu tvrdio da je Sud, prema definiciji stvari koja se odnosi na štetnu radnju, delikt i kvazi-delikt iz presude Kalfelis⁴¹, „u stvari koje se odnose na štetnu radnju uključio zahtjev koji se odnosi na stjecanje bez osnove”⁴². U svakom slučaju, Sud je odlučio da nije potrebno donijeti odluku o pitanjima koja su Sudu postavljena u tom predmetu te se nije očitovao o stajalištu nezavisnog odvjetnika⁴³.

67. Radi cjelovitosti, dodao bih da je nekoliko vrhovnih sudova država članica smatralo da spor koji se odnosi na povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove ne predstavlja stvar koja se odnosi na štetnu radnju, delikt ili čak ni kvazi-delikt⁴⁴. Nije iznenađenje da je i doktrina zahtjeve za povrat kao takve nerado klasificirala kao zahtjeve koji se temelje na izvanugovornoj odgovornosti⁴⁵.

68. *Kao drugo*, tumačenje članka 5. točke 3. Uredbe 44/2001 na način da obuhvaća tužbe za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove predstavljalo bi široko tumačenje pravila o posebnoj nadležnosti, što je u suprotnosti s pravilima o tumačenju. Osim toga, narušilo bi sustav koji je uredbom uveden, opisan u gornjim točkama 49. do 52.

69. U biti, odgovori pruženi na pitanja koja su strankama postavljena na raspravi ne vode me do zaključka da je veza glavnog spora s mađarskim sudovima bliža od one s austrijskim sudovima. Upravo suprotno, na temelju činjenice da su u članku 5. točki 3. izostavljene tužbe za povrat, legitimno se može zaključiti da je razlog tome upravo nedostatak bilo kojeg čimbenika koji bi blisko i postojano

37 — Predmet C-645/11, EU:C:2013:228, u kojoj je Sud članak 6. Uredbe br. 44/2001 tumačio u pogledu tužbi podnesenih protiv više tuženika.

38 — 189/87, EU:C:1988:459

39 — Nasuprot tomu, nezavisni odvjetnik M. Darmon tvrdio je da bi nadležnost prema članku 5. stavku 1. Briselske konvencije — odnosno, u stvarima koje se odnose na ugovore — trebala obuhvaćati i povezane zahtjeve koji se temelje na štetnoj radnji ili stjecanju bez osnove; vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Darmona u predmetu Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:312, t. 25. do 31.

40 — Presuda Reichert i Kockler, C-261/90, EU:C:1992:149, t. 19. i 20.

41 — 189/87, EU:C:1988:459 (vidjeti gornju t. 55.)

42 — Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Darmona u predmetu Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1992:410, t. 102.

43 — Presuda Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, t. 25. (vidjeti, osobito, četvrto prethodno pitanje).

44 — Vidjeti odluke House of Lords (Ujedinjena Kraljevina) od 30. listopada 1997. u predmetu Kleinwort Benson Ltd v. City of Glasgow District Council [1997] UKHL 43; Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) od 13. siječnja 1998. u predmetu 7 Ob 375/97s; i Högsta Domstolen (Vrhovni sud, Švedska) od 31. kolovoza 2009. u predmetu Ö 1900-08 (NJA 2000:49).

45 — Vidjeti, među ostalim, Mankowski, P., u Magnus, U. i Mankowski, P. (ur.), *Brussels Ibis Regulation*, European Commentaries on Private International Law, svezak I., 2016, Dr. Otto Schmidt, Cologne, t. 245.; i Hertz, K., *Bruxelles I-forordningen med kommentarer*, 2. izdanje, 2015, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Copenhagen, str. 172.

povezivao te zahtjeve s bilo kojim sudovima osim s onima iz mjesta domicila tuženika⁴⁶. U biti, jedini pravi element koji predmetnu tražbinu povezuje s mađarskim sudovima je činjenica da proizlazi iz novčane kazne koju je tijelo izreklo — što, međutim, samo govori o administrativnoj naravi predmetne stvari, kako je gore objašnjeno. Stoga, čini mi se da bi odgovor koji traže tijelo, mađarska vlada i Komisija predstavljao tumačenje te odredbe koje prelazi ono što je moguće.

70. U tom pogledu, još mi je manje uvjerljiva tvrdnja Komisije da ne može postojati pravna praznina između točke 1. i točke 3. članka 5. Uredbe br. 44/2001. Ništa u tekstu Uredbe br. 44/2001 na to ne upućuje. Činjenica da se članak 5. točka 3. primjenjuje samo ako spor ne pripada u ugovorne stvari ne isključuje mogućnost spora koji ne pripada ni u ugovorne ni u izvanugovorne stvari. Uistinu, kako Komisija tvrdi, postizanje kontinuiteta između točke 1. i točke 3. članka 5. zahtijevalo bi podizanje tih iznimaka na razinu općeg pravila, čime bi se članak 2. lišio svakog praktičnog učinka u pogledu obveznog prava⁴⁷.

71. *Kao treće*, kontekstualna analiza, koja uključuje pregled drugih pravila Unije o međunarodnom privatnom pravu, potvrđuje gore izneseno stajalište.

72. Doista, kao prvo, kako tvrdi njemačka vlada, iz članka 10. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 864/2007⁴⁸ slijedi da se, u usporedbi s ugovornim i izvanugovornim stvarima, u međunarodnom privatnom pravu Unije stjecanje bez osnove načelno smatra zasebnom kategorijom. Iako je Uredba br. 864/2007 usvojena nakon Uredbe br. 44/2001, zakonodavac Unije je predvidio da bi materijalno područje primjene i odredbe jedne uredbe morali biti u skladu s onima iz druge⁴⁹.

73. Kao drugo, i u članku 5. točki 4. Uredbe br. 44/2001 i u članku 7. točki 3. iz preinačene verzije te uredbe, odnosno iz Uredbe (EU) br. 1215/2012⁵⁰, nalaze se odredbe o posebnoj nadležnosti glede „građansk[ih] tužbi za naknadu štete ili za povrat koje se temelj[e] na djelu zbog kojega je pokrenut kazneni postupak, [na sudu na kojemu je pokrenut postupak]” (moje isticanje), odnosno nisu uključene u odredbe o općoj nadležnosti glede izvanugovorne odgovornosti. Osim toga, u Uredbi br. 1215/2012 sada se nalaze i odredbe o posebnoj nadležnosti glede „građansk[ih] tužb[i] za povrat, temeljen[ih] na vlasništvu, kulturnog predmeta kako je definiran u točki 1. članka 1. [Direktive 93/7][⁵¹] [...] pred sudom mjesta u kojem se predmet nalazi u trenutku pokretanja postupka” (moje isticanje). U oba primjera, prisutan je jasan čimbenik koji takve postupke za povrat povezuje sa sudovima države članice u kojoj tuženik nema domicil; čimbenik koji se razlikuje od onog navedenog u gornjoj točki 59. Također treba istaknuti činjenicu da tekst članka 7. točke 2. Uredbe br. 1215/2012 pokazuje da zakonodavac nije smatrao potrebnim proširiti odredbe o posebnoj nadležnosti glede izvanugovorne odgovornosti. Sve to potvrđuje stajalište da se zahtjevi za povrat ili za povrat neosnovano plaćenih iznosa sustavno tretiraju na način koji se razlikuje od onog glede zahtjeva za naknadu štete na temelju izvanugovorne odgovornosti.

46 — U tom se pogledu slažem s presudom Lorda Goffa u predmetu *Kleinwort Benson Ltd v. City of Glasgow District Council* [1997] UKHL 43, odluka od 30. listopada 1997.

47 — Sud je u presudi *Brogssitter* (C-548/12, EU:C:2014:148), t. 27., istaknuo da ako glavni postupak ne pripada u ugovorne stvari, mora pripadati u izvanugovorne stvari. Međutim, taj se zaključak temeljio na ideji da je tužitelj u tom predmetu, koji se odnosio na zahtjeve s različitim svrhama koji su proizlazili iz štete koju je uzrokovalo ponašanje tuženika koje je navodno predstavljalo nepošteno tržišno natjecanje, navodio odgovornost tuženika. Slično tomu, u predmetu *Granarolo* (C-196/15) koji je trenutno u tijeku, od Suda se traži da utvrdi predstavlja li tužba za naknadu štete — ne za povrat neosnovano plaćenih iznosa — zbog iznenadnog prekida postojećeg poslovnog odnosa, ugovornu ili izvanugovornu stvar.

48 — Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2011. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”) (SL 2007., L 199, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73.). Članak 10. stavak 1. Uredbe br. 864/2007 („Stjecanje bez osnove”) glasi: „Ako se izvanugovorna obveza nastala zbog stjecanja bez osnove uključujući primitak neopravdanih iznosa, tiče odnosa koji postoji između stranaka, poput primjerice odnosa koji proizlazi iz ugovora ili protupravnog postupanja koje je usko povezano s tim stjecanjem bez osnove, za nju vrijedi pravo koje se primjenjuje na taj odnos.” Također vidjeti članak 2. te uredbe.

49 — Vidjeti uvodnu izjavu 7. Uredbe br. 864/2007.

50 — Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL 2012., L 351), str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.).

51 — Direktiva Vijeća 93/7/EEZ od 15. ožujka 1993. o povratu kulturnih predmeta nezakonito iznesenih iz državnog područja države članice, (SL 1993 L 74, str. 74.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 8., str. 30.)

74. *Za kraj*, tijelo tvrdi da ako glavni spor ne spada u područje primjene članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001, nema nijednog suda pred kojim bi ga moglo pokrenuti — odnosno, kako je tijelo objasnilo na raspravi, nijednog suda u Mađarskoj pred kojim bi moglo pokrenuti postupak protiv svih sudionika u povredi tržišnog natjecanja koja je uzrok dotičnog slučaja. Tijelo tvrdi da bi to bilo u suprotnosti s ciljem uredbe da se postupci pojednostave. U vezi toga, podsjetio bih, *kao prvo*, da, iako je točno da poteškoće mogu nastati ako različiti sudovi razmatraju različite aspekte istog spora, tužitelj uvijek ima pravo cijeli spor pokrenuti pred sudovima u mjestu domicila tuženika⁵². Stoga, tijelo ima na raspolaganju sud kojem može podnijeti svoju tužbu. U svakom slučaju, ako bi austrijski sudovi odbili razmatrati predmet zbog javnopravnog porijekla predmetne tražbine, ta bi posljedica nužno proizlazila iz odnosa između, s jedne strane, opsega usklađivanja koje je ostvareno tom uredbom te, s druge strane, nacionalnih postupovnih pravila (*in casu*, mađarskih upravnih pravila o provedbi). *Kao drugo*, što se tiče cilja pojednostavlivanja na koje se tijelo poziva, iz uvodne izjave 11. uredbe proizlazi da, iz razloga predvidljivosti, glavno načelo na kojem se temelji je da nadležnost pripada sudovima u mjestu domicila tuženika te da, nasuprot tomu, posebna ili isključiva nadležnost može postojati samo u ograničenoj mjeri. Stajalište tijela bi, stoga, bilo u suprotnosti s tim ciljem.

75. Na temelju svega što je prethodno navedeno, tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove ne predstavlja „stvar koja se odnosi na štetnu radnju, delikt ili kvazi-delikt” u smislu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001.

IV – Zaključak

76. Zbog gore navedenih razloga, predlažem da Sud na prethodno pitanje koje mu je u predmetu C-102/12 uputio Fővárosi Ítéltábla (Regionalni žalbeni sud u Budimpešti, Mađarska) odgovori na način da tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove proizlazi iz činjenice da novčana kazna izrečena u postupku za zaštitu tržišnog natjecanja vraćena, kao što je ona iz glavnog postupka, ne predstavlja „građansku i trgovačku stvar” u smislu članka 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

77. Podredno, predlažem da Sud na prethodno pitanje odgovori na način da bi pravilno tumačenje članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 bilo da tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa na temelju stjecanja bez osnove ne predstavlja „stvar koja se odnosi na štetnu radnju, delikt ili kvazi-delikt” u smislu te odredbe.

52 — Presuda Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, t. 20.